

กฎหมายรัฐธรรมนูญ
(ครั้งที่ ๒)

๑๗ กันยายน ๒๕๖๐

อ.ธนรัตน์ ทังทอง

คำนำ

การศึกษาหลักสูตรเนติบัณฑิต วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นการศึกษาค้นคว้าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสำหรับหลักการสำคัญอันเป็นแม่บทของกฎหมายอื่น โดยเน้นที่เป็นคดีสู่ศาล ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญโดยการวิเคราะห์หลักกฎหมาย ทฤษฎี และคำพิพากษาของศาลเพื่อใช้ได้เชิงปฏิบัติ

สำหรับเอกสารประกอบในการบรรยายบททวนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญครั้งนี้ ผู้บรรยายได้เรียบเรียงและคัดย่อจากคำบรรยายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญของท่าน อาจารย์อริคม อินทุฤติ สมัยที่ ๗๐ (ภาคปกติ) ประกอบกับสรุปประเด็นที่น่าสนใจจาก คำบรรยายของท่านอาจารย์บรรศักดิ์ อุวรรณโณ (ภาคปกติ) ท่านอาจารย์ภัทรศักดิ์ วรรณแสง (ภาคค่ำ) ท่านอาจารย์มานิตย์ จุมปา (ภาคค่ำ) และตัวอย่างปัญหาทางปฏิบัติ ตามแนวข้อสอบของสถาบันต่าง ๆ ซึ่งผู้บรรยายหวังว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

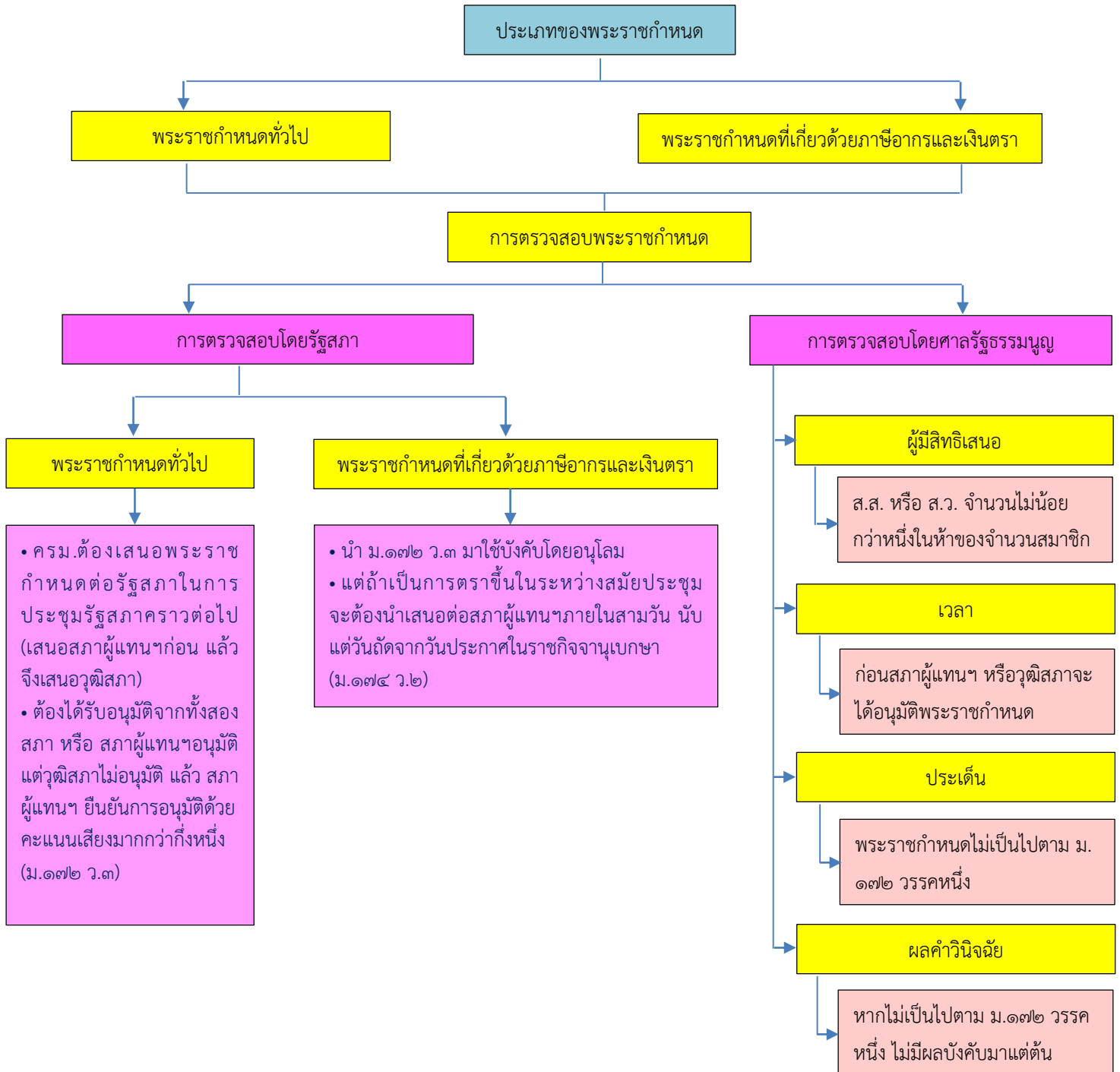
นายธนรัตน์ ทั้งทอง

ผู้บรรยาย

สารบัญ

	หน้า
โครงสร้างบทที่ ๓	๔
บทที่ ๓ คดีที่เกี่ยวกับพระราชกำหนด (ท่านอาจารย์อริคม อินทุภูติ)	๕
โครงสร้างบทที่ ๔	๑๒
บทที่ ๔ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ท่านอาจารย์อริคม อินทุภูติ)	๑๓
ภาค ๔ สิทธิ เสรีภาพ	๓๕
สรุปประเด็นที่น่าสนใจในส่วนของท่านอาจารย์มานิตย์ จุมปา (ภาคคำ)	๔๒
ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๙	๔๗

โครงสร้างบทที่ ๓
คดีที่เกี่ยวกับพระราชกำหนด

รัฐธรรมนูญ

ภาค ๓ คติพิเศษในรัฐธรรมนูญปีนี้ มี ๕ เรื่อง ได้แก่

- (๑) เอกสิทธิและความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
- (๒) คติมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
- (๓) คติเกี่ยวกับพระราชกำหนด
- (๔) คติที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาคติอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ
- (๕) คติเลือกตั้ง

ภาค ๔ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ ศึกษาหลักทั่วไปว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ กับบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่สำคัญบางเรื่อง

บทที่ ๓

คติที่เกี่ยวกับพระราชกำหนด

ประเภทของพระราชกำหนด

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๑๗๒

มาตรา ๑๗๒ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

มาตรา ๑๗๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ประเภทของพระราชกำหนด

พระราชกำหนดทั่วไป

- เป็นการตราเพื่อประโยชน์ ๔ ประการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง
- ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง

พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องด้วยภาษีอากรและเงินตรา

- ความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา
- จะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน(มาตรา ๑๗๔ วรรคหนึ่ง)

การตรวจสอบพระราชกำหนด

- การตรวจสอบโดยรัฐสภา (ม.๑๗๒ ว.๓, ม.๑๗๔ ว.๒)
- การตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญ (ม.๑๗๓)

การตรวจสอบโดยรัฐสภา

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๑๗๒

ม.๑๗๒ **วรรคสาม** ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติ แต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อ กิจการที่ได้เป็นไป ในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ม.๑๗๒ **วรรคสี่** หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น มีผล

ม.๑๗๒ **วรรคห้า** ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

ม.๑๗๒ **วรรคหก** การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ม.๑๗๒ **วรรคเจ็ด** การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา และการยืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

ม.๑๗๔ **วรรคสอง** ให้นำความในมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่ พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการตราขึ้นในระหว่างสมัยประชุม จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

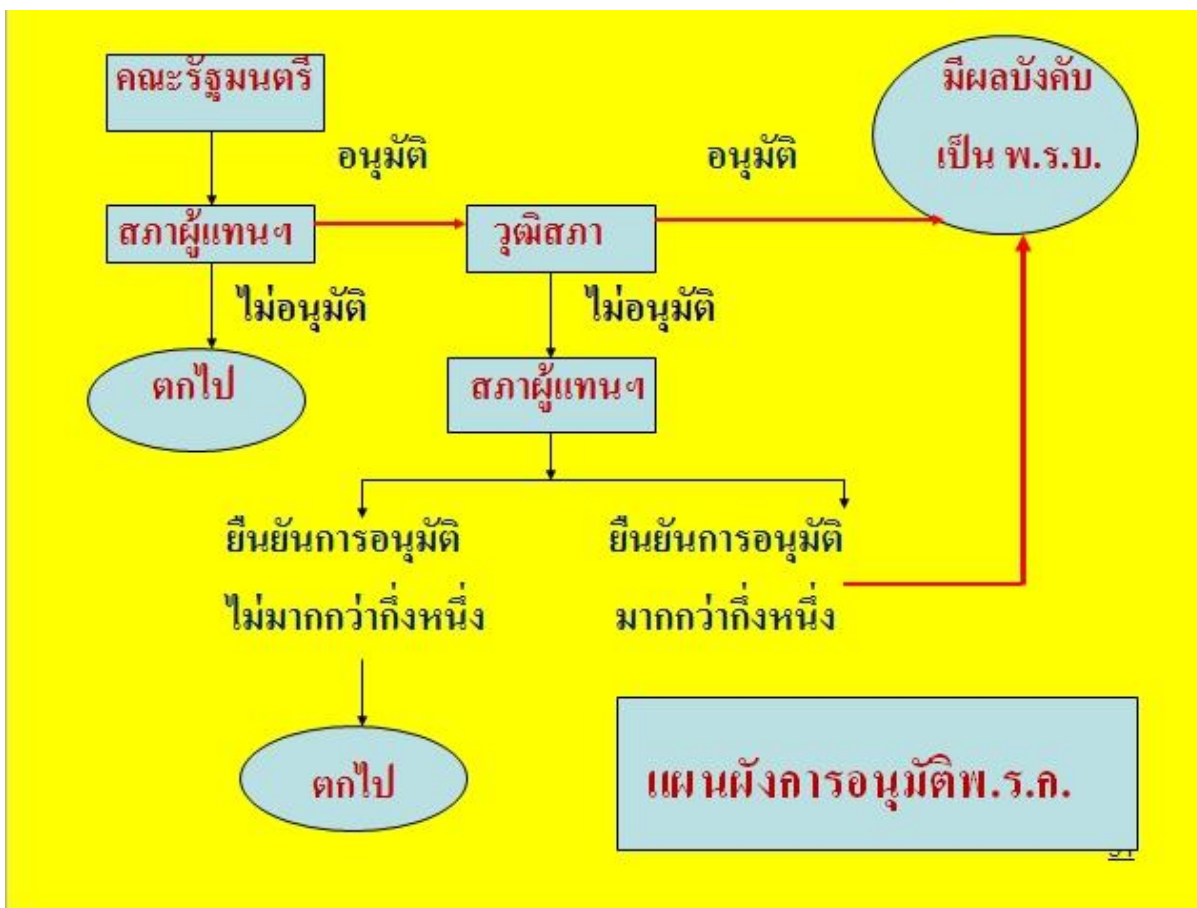
หลักเกณฑ์การตรวจสอบพระราชกำหนดโดยรัฐสภา

พระราชกำหนดทั่วไป

- ครม.ต้องเสนอพระราชกำหนดต่อรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป (เสนอสภาผู้แทนฯ ก่อน แล้วจึงเสนอวุฒิสภา)
- ต้องได้รับอนุมัติจากทั้งสองสภา หรือ สภาผู้แทนฯอนุมัติ แต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ แล้วสภาผู้แทนฯ ยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่ง (ม.๑๗๒ ว.๓)

พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องด้วยภาษีอากรและเงินตรา

- นำ ม.๑๗๒ ว.๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
- แต่ถ้าเป็นการตราขึ้นในระหว่างสมัยประชุม จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนฯภายในสามวัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ม.๑๗๔ ว.๒)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตกไปของพระราชกำหนด

กรณีรัฐสภาไม่อนุมัติ

• ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น = สมบูรณ์ (ม.๑๗๒ วรรคสาม)

• ในกรณีที่ เป็นพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมาย และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไป ให้บทบัญญัติที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไป นับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล (ม.๑๗๓ วรรคสี่)

ปัญหา : กรณีไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

➤ ๑ มิ.ย.๒๕๖๒ พระราชกำหนดภาษีมรดก (ออกเป็นพระราชกำหนดทั่วไป) ประกาศราชกิจจานุเบกษา (จ่ายร้อยละ ๐.๑ ของมูลค่าที่ได้รับ)

➤ ๒ มิ.ย.๒๕๖๒ นายคำได้รับมรดกที่ดิน น.ส.ฟ้าได้รับมรดกเงิน ๑ ล้านบาท

➤ ๓ มิ.ย.๒๕๖๒ น.ส.ฟ้าจ่ายภาษี นายคำยังไม่ไปจ่าย

➤ ๔ มิ.ย.๒๕๖๒ รัฐสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด

➤ ๕ มิ.ย.๒๕๖๒ ประกาศการไม่อนุมัติในราชกิจจานุเบกษา

คำถาม ๑. น.ส.ฟ้า เรียกเงินภาษีที่จ่ายแล้วคืนได้หรือไม่

๒. กรมสรรพากรฟ้องเรียกเงินภาษีมรดกที่นายคำยังไม่จ่ายได้หรือไม่

คำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๓๕

ข้อเท็จจริง

- ๑๗ ถึง ๒๑ พ.ค.๓๕ มีการชุมนุมทางการเมือง มีคนถูกจับ ๓,๕๒๗ คน
- ๒๓ พ.ค. ๓๕ คณะรัฐมนตรีออก “ พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ ”
- ต่อมา รัฐสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด
- ขณะนั้นใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๓๔ มี ม.๑๗๒ ว.๓ บัญญัติว่า “ การตกไปของพระราชกำหนดไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ”
- พระราชกำหนดฉบับนี้มีความในม.๓ ว่า “ บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และได้กระทำในระหว่างวันดังกล่าว ไม่ว่าได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำหรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมาย ก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง ”
- ปัญหา คือ การตกไปของพระราชกำหนด มีผลต่อผู้ถูกจับที่อยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การสั่งคดีของพนักงานอัยการ และคดีที่ไปถึงศาลแล้ว อย่างไรหรือไม่

• คณะรัฐมนตรีชุดนายชวน หลีกภัย ส่งปัญหาดังกล่าวไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๓๕

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๓๕

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำว่า การตกไปของพระราชกำหนดไม่กระทบกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น หมายถึง กิจการใดๆไม่ว่าจะเป็นผลอันเกิดขึ้นจากบทบัญญัติของพระราชกำหนด หรือการกระทำ ผลของการกระทำ ประโยชน์ หรือสิ่งอื่นใดที่เกิดขึ้น ได้มีขึ้น หรือได้รับแล้ว อันเนื่องจากการปฏิบัติการตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดนั้น นับแต่วันที่พระราชกำหนดมีผลใช้บังคับจนถึงวันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดมีผล กรณีนี้กิจการที่ได้เป็นไปฯ ที่ไม่ถูกกระทบเพราะการตกไปของพระราชกำหนดคือการพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง

กรณีศึกษา : มาตรา ๑๗๒ วรรคสี่

นาย ก. ออกเช็คชำระหนี้ นาย ข. ถึงกำหนดชำระ ๒ มิ.ย.๒๕๖๒

๑ มิ.ย.๒๕๖๒ พระราชกำหนดยกเลิกพ.ร.บ.เช็คฯ มีผลใช้บังคับ

๒ มิ.ย.๒๕๖๒ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน

๑๕ มิ.ย.๒๕๖๒ รัฐสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด

๑๖ มิ.ย.๒๕๖๒ ประกาศการไม่อนุมัติในราชกิจจานุเบกษา

๑ ก.ค.๒๕๖๒ นาย ก.ฟ้องนาย ข. ว่ามีความผิดตามพ.ร.บ.เช็ค

คำถาม : ศาลลงโทษนาย ข. ตามพ.ร.บ.เช็ค ได้หรือไม่

การตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๑๗๓

มาตรา ๑๗๓ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติ พระราชกำหนดใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้น ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๑๗๔ วรรคสอง

มาตรา ๑๗๔ วรรคสอง ให้นำความในมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการตราขึ้นในระหว่างสมัยประชุม จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อสังเกต: การตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญ

- ม.๑๗๔ วรรคสอง ไม่ได้ให้นำม.๑๗๓ มาใช้กับพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีฯดังนั้นพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีฯที่ออกตามม.๑๗๔ จึงไม่อาจถูกตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญ
- ม.๑๗๓ ให้ส่งไปศาลรัฐธรรมนูญเฉพาะประเด็นว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามม.๑๗๒ วรรคหนึ่ง (คือเพื่อประโยชน์ ๔ ประการ) เท่านั้น หากส่งไปให้วินิจฉัยว่า ไม่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัย (เทียบ คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๑,๑๔/๒๕๕๖)
- หลังจากสภาอนุมัติพระราชกำหนดแล้ว ส.ส. หรือ ส.ว. จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการตราพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามม.๑๗๒ วรรคหนึ่ง ไม่ได้ เพราะ ม.๑๗๓ ให้ส่งก่อนสภาผู้แทนฯหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนด

- หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดไม่เป็นไปตาม ม.๑๗๒ วรรคหนึ่ง ผลคือพระราชกำหนดนั้นไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น (ม.๑๗๓ วรรคสาม) เท่ากับต้องคืนฐานลามิควรได้ ต่างจากกรณีรัฐสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด ผลคือไม่กระทบกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น (ม.๑๗๒ วรรคสาม)

- ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (ม.๑๗๓ วรรคสี่)

- กรณีพระราชกำหนดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญจะส่งตามม.๑๗๓ ไม่ได้ ต้องรอให้เป็นกฎหมายก่อน แล้วส่งตามช่องทาง ม.๒๓๑ (๑) หรือม.๒๑๒

กรณีศึกษา : การตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญ

- ๑ มิ.ย.๒๕๖๒ พระราชกำหนดภาษีมรดก (ออกเป็นพระราชกำหนดทั่วไป) ประกาศราชกิจจานุเบกษา (จ่ายร้อยละ ๑ ของมูลค่าที่ได้รับ) ๒ มิ.ย.๒๕๖๒ น.ส.ฟ้าได้รับมรดกเงิน ๑ ล้านบาท

- ๓ มิ.ย.๒๕๖๒ น.ส.ฟ้าจ่ายภาษี

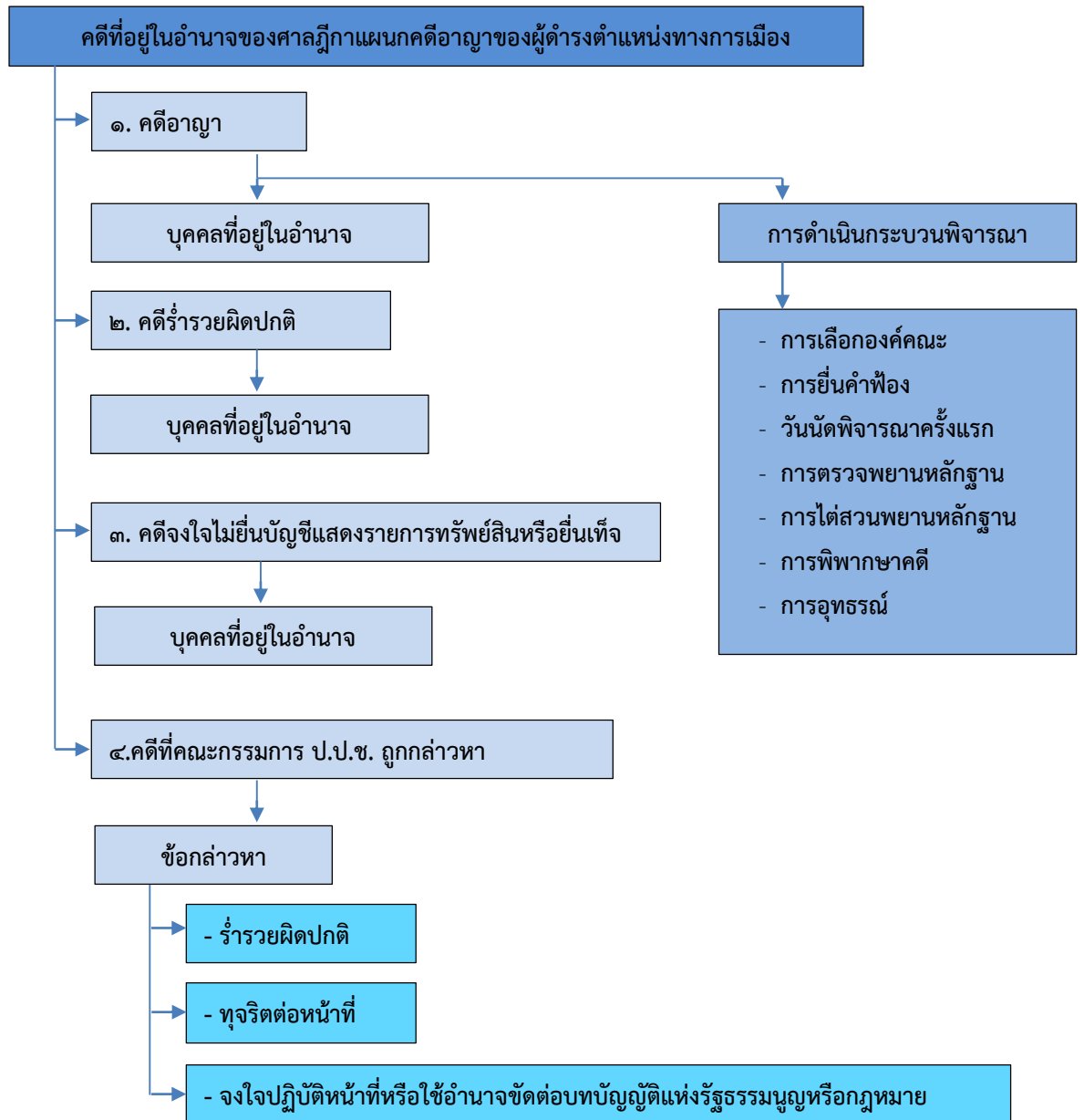
- ๔ ส.ค.๒๕๖๒ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตาม ม.๑๗๒ วรรคหนึ่ง

- ๕ ส.ค.๒๕๖๒ ประกาศการไม่อนุมัติในราชกิจจานุเบกษา

คำถาม : น.ส.ฟ้า เรียกเงินภาษีที่จ่ายแล้วคืนได้หรือไม่

โครงสร้างบทที่ ๔

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

บทที่ ๔

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

- การตรวจสอบทางการเมือง
 - กระทำ ธุรกรรม การ ถอดถอน ญาติไม่ไว้ใจ
- การตรวจสอบทางอาญา
 - ระบบศาลปกติ vs ระบบศาลพิเศษ
- การตรวจสอบทรัพย์สิน
 - การยื่นบัญชีทรัพย์สิน
 - คดีร่ำรวยผิดปกติ

ลักษณะพิเศษของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา

- เป็นแผนกคดีในศาลฎีกาที่ตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ
- องค์คณะพิพากษาเป็นองค์คณะใหญ่
- ผู้เสียหายฟ้องคดีเองไม่ได้
- วิธีพิจารณาคดีใช้ระบบไต่สวน
- องค์คณะต้องมีคำวินิจฉัยส่วนตน
- การอุทธรณ์ทำได้ยาก

ความแตกต่างระหว่างระบบกล่าวหา กับระบบไต่สวน	
ระบบกล่าวหา	ระบบไต่สวน
๑. ศาลต้องเป็นกลาง คู่ความมีหน้าที่เสนอความจริงต่อศาล	ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากกว่าระบบกล่าวหา
๒. เครื่องครัดกับกฎหมายวิธีพิจารณาความ และการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน	เน้นการค้นหาความจริงเป็นสำคัญ
๓. มีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์ให้แก่จำเลย	หลักยกประโยชน์ฯ ไม่นำมาใช้เว้นแต่พยายามทุกทางแล้ว ยังคงมีข้อสงสัยอยู่
๔. รับฟังแต่พยานหลักฐานที่เสนอต่อหน้าศาล	พยานหลักฐานที่ไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลก็รับฟังได้
๕. ทนายความมีบทบาทมากกว่าระบบไต่สวน	ทนายความมีบทบาทน้อยกว่าระบบกล่าวหา

**ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐**

๑. คดีอาญา
๒. คดีร่ำรวยผิดปกติ
๓. คดีจิตใจไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน หรือหนี้สิน หรือยื่นเท็จ
๔. คดีคณะกรรมการป.ป.ช. กระทำความผิดเสียเอง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ และร่างพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) ถึง (๔)

๑. คดีอาญา

ประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจ

- ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ (๑) และร่างพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) : ทุจริตต่อหน้าที่
- ตามร่างพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ :
 - (๑) ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่
 - (๒) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
 - (๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
 - (๔) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
 - (๕) ประพฤติมิชอบ

(๑) ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่

คำว่า ทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น (ร่างพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ)

- เช่น ความผิดตาม ป.อาญา ม.๑๔๗ ถึง ๑๕๖ อันเป็นการกระทำทุจริตหาผลประโยชน์ตามม.๑

(๑) แห่ง ป.อาญา รวม ๑๑ ฐานความผิด และความผิดตามม.๑๕๗ ในกรณีปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

(๒) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เช่น

- ความผิดตาม ป.อาญา ม.๑๕๘ ถึง ๑๖๖ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ถึงกับต้องทุจริต รวม ๑๓ ฐานความผิด และความผิดตามม.๑๕๗ ในกรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

(๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เช่น

- ความผิดตาม ป.อาญา ม.๒๐๐ ถึง ๒๐๓

(๔) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เช่น

- พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ม.๑๓)
- กฎหมายว่าด้วยการมีผลประโยชน์ทับซ้อน และกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ
- ความผิดฐานฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ

(๕) ประพฤติมิชอบ

- หมายถึงการกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับการเก็บรักษาหรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลนี้

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๕) ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน
- (๖) ผู้ให้สินบน

บุคคลตาม (๑) เป็นไปตามร่างพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) ส่วนบุคคลตาม (๕) และ (๖) เป็นไปตามมาตรา ๑๐ (๓)

ร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ ว.๔

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) ส.ส.
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น นอกจาก (๑) (๒) ตาม ก.ม.ว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตาม ก.ม.ว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา
- (๗) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ไม่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง)

ความหมาย : ข้าราชการการเมืองอื่น ตาม ม.๙ (๑)

๑. ข้าราชการการเมือง ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ม. ๔(๘)-(๒๐)

๒. ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามพ.ร.บ.ระเบียบ ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๙๒ (๑)-(๒๔)

ข้าราชการการเมืองตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ ม.๔ (๘) - (๒๐)

- (๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
- (๙) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
- (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและรัฐมนตรีสำนักนายกฯ
- (๑๑) เลขานุการนายกรัฐมนตรี
- (๑๒) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกฯ
- (๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๕) เลขานุการรมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๖) ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี
- (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง
- (๑๘) ผ.ช.เลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง
- (๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีทบวง
- (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีทบวง

ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๗๒ (๑) - (๒๔)

- (๑) ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา
- (๒) ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา
- (๓) ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนฯ
- (๔) ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
- (๕) ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนฯ
- (๖) ที่ปรึกษารองประธานวุฒิสภา
- (๗) ที่ปรึกษาผู้นำฝ่ายค้านฯ
- (๘) โฆษกประธานสภาผู้แทนฯ
- (๙) โฆษกประธานวุฒิสภา
- (๑๐) โฆษกผู้นำฝ่ายค้านฯ
- (๑๑) เลขานุการประธานรัฐสภา
- (๑๒) เลขานุการรองประธานรัฐสภา
- (๑๓) เลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ
- (๑๔) เลขานุการประธานวุฒิสภา
- (๑๕) เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนฯ
- (๑๖) เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- (๑๗) เลขานุการผู้นำฝ่ายค้าน
- (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา
- (๑๙) ผู้ช่วยเลขานุการรองปธ.รัฐสภา
- (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ
- (๒๑) ผู้ช่วยเลขานุการ ปธ.วุฒิสภา
- (๒๒) ผู้ช่วยเลขานุการรองปธ.สภาผู้แทนฯ

(๒๓) ผู้ช่วยเลขาฯ รองปธ.วุฒิสภา

(๒๔) ผู้ช่วยเลขาฯผู้นำฝ้าย คำน

คำวินิจฉัยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ที่ อม.๔/๒๕๕๖

เลขานุการรองประธานวุฒิสภาเป็นข้าราชการการเมืองและเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๙๒(๑๖) ประกอบ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ม.๔ ว.๑ และว.๒ (๖) มีหน้าที่ยื่นบัญชีตามม.๓๒ และ ม.๓๓

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕๐/๒๕๕๗

ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภาเป็นบุคคลตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๑๘ ม.๖๑ (๓) (กฎหมายเก่า) เป็นข้าราชการการเมืองอื่น ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) ม.๒๙๑(๕) มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ

บุคคลที่เคยเป็นปัญหาว่าอยู่ในความหมายของคำว่า ข้าราชการการเมืองอื่น หรือไม่

บุคคลตามพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ ม.๕๘ ที่บัญญัติว่า

“ให้ผู้ว่ากทม. รองผู้ว่ากทม. เลขานุการผู้ว่ากทม. ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่ากทม. เลขานุการประธานสภา กทม. เลขานุการรองประธานสภา กทม. ประธานที่ปรึกษาและที่ปรึกษา เป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง”

อม.๓/๒๕๕๓

จำเลยที่ ๑ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ผู้อำนวยการเขตบางขุนเทียน

ข้อกล่าวหา

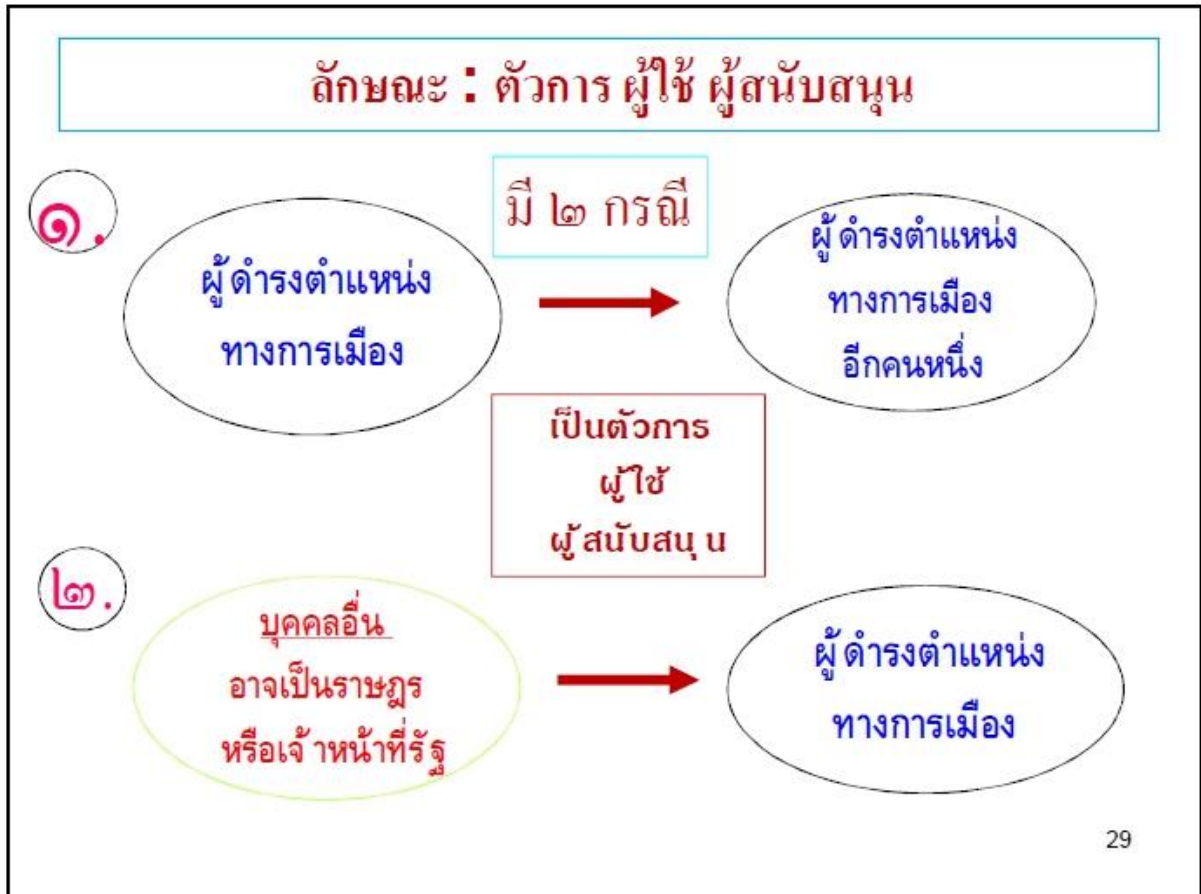
จำเลยทั้งสองปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตในโครงการก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กข้ามคลองต้นสนไปเชื่อมกับเคหะชุมชนธนบุรี ๑ เป็นเหตุให้กทม.ได้รับความเสียหาย เป็นเงิน ๙๘๕,๖๒๐ บาท เหตุเกิดระหว่าง ๑๓ ก.ค. ๒๕๔๑ ถึง ๓๐ ธ.ค. ๒๕๔๑ ขอให้ลงโทษตาม ป.อาญา ม.๑๕๗

มีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า : รองผู้ว่าฯ กทม. เป็นข้าราชการการเมืองอื่นตามความหมายของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๕ ว.๑ หรือไม่

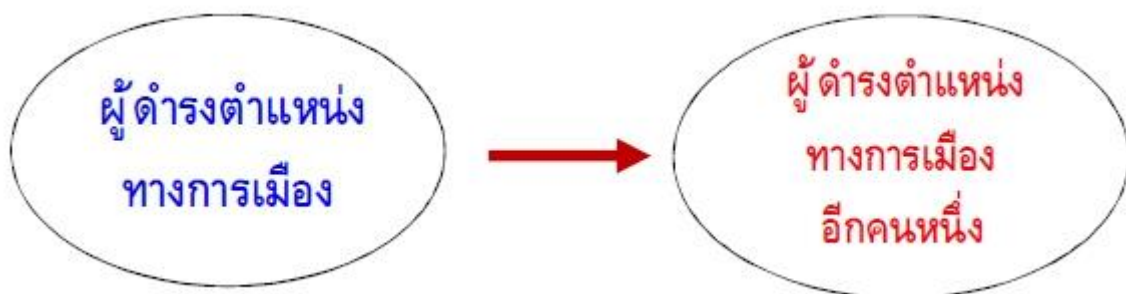
คำวินิจฉัย:

รองผู้ว่ากทม. ไม่ใช่บุคคลตามรธน.ฉบับปี ๒๕๕๐ ม.๒๗๕ วรรคหนึ่ง

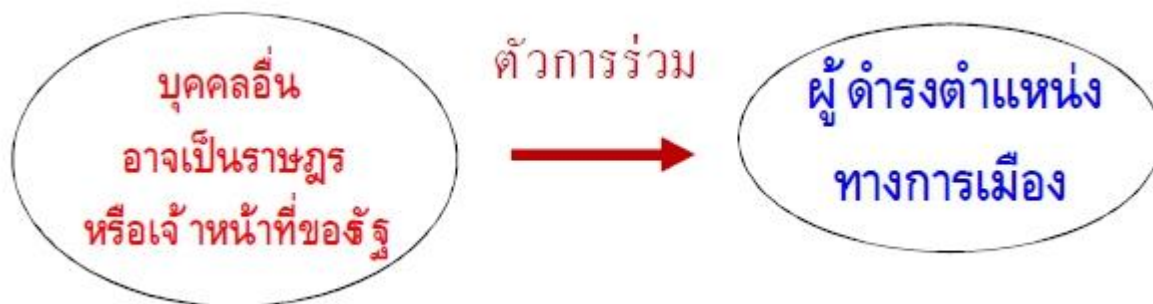
- ข้าราชการการเมืองอื่น ต้องอยู่ในระดับเดียวกับตำแหน่งตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕
- พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ ม.๕๘ ว.๑ เพียงแต่กำหนดสถานะของผู้ดำรงตำแหน่งที่ระบุไว้ ให้แตกต่างจากข้าราชการประจำเท่านั้น
- กรุงเทพมหานครเป็นเพียงราชการส่วนท้องถิ่นเทียบไม่ได้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้บริหารระดับชาติ

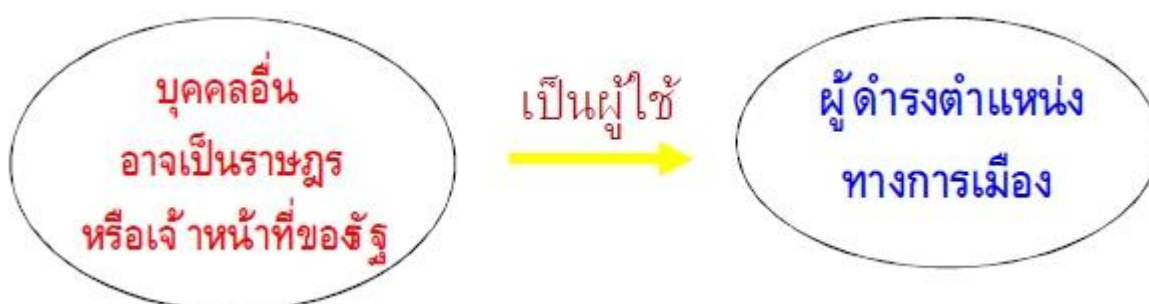
ข้อสังเกต : ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

(๑) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ต้องเป็นการกระทำที่อยู่ในขอบอำนาจหน้าที่ จึงลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งฯ ที่เป็น ตัวการ ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งฯ คนอื่นได้ เพียงในฐานะผู้สนับสนุน

(๒) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ผู้กระทำความผิดต้องมีคุณสมบัติพิเศษคือเป็นเจ้าพนักงาน จ้างลงโทษข้าราชการหรือราษฎรที่ร่วมกระทำผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งฯได้เพียงในฐานะผู้สนับสนุน

(๓) ปอ.ม.๘๔ ว.๒ ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนตัวการแต่เมื่อข้าราชการหรือราษฎรเป็นตัวการร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งฯไม่ได้ ย่อมลงโทษราษฎรที่เป็นผู้ใช้ได้เพียงในฐานะผู้สนับสนุน

(๔) หากไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๑๔/๒๕๕๒)

อม.๑๔/๕๒

คดีพล.อ.ธรรมรักษ์ฯ

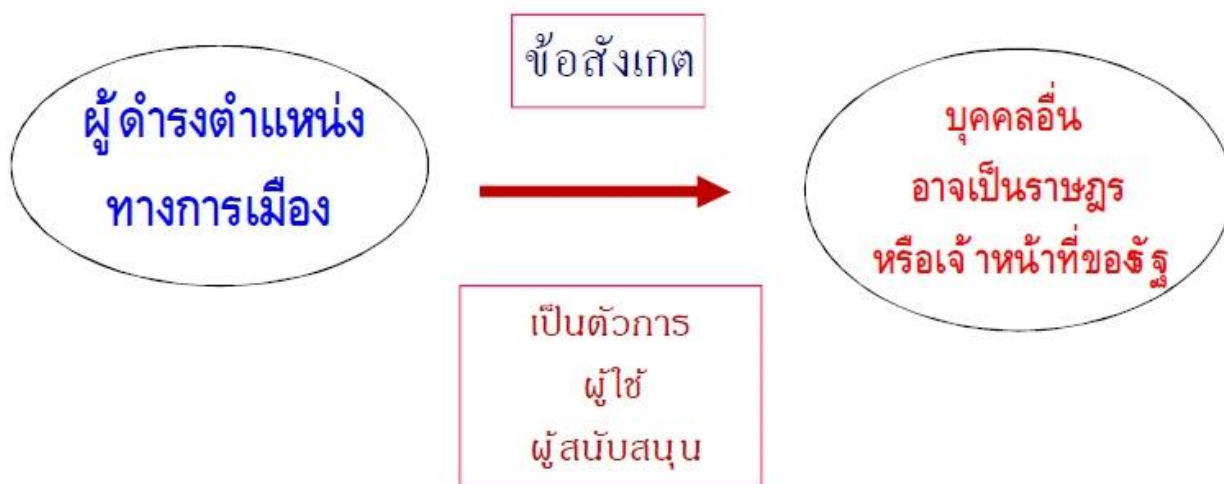
คำฟ้อง : จำเลยที่ ๑ (รมว.กลาโหม) ร่วมกับจำเลยที่ ๒ (นักเคลื่อนไหวทางการเมือง) ใช้ จ้างวาน จำเลยที่ ๔ (พนักงานของสำนักงาน กกต.) ให้นำข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งที่ยังไม่ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยมิชอบ แล้วจำเลยที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๕ กับพวกกระทำการดังกล่าว

คำขอ : ขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การของรัฐฯ พ.ศ.๒๕๐๒ ม.๖ . ๑๑ .ป.

อาญา ม.๓๓, ๘๓,๘๔, ๘๖ ฯลฯ

คำวินิจฉัย : ไม่ประทับฟ้อง

- รธน.ปี ๒๕๕๐ ม.๒๗๕ ว.๒ และ พ.ร.บ. วิ.อม.๒๕๔๒ ม.๙ (๒) ต้องเป็นการกระทำในฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของนายกรัฐมนตรี้ รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. หรือข้าราชการการเมืองอื่น แต่คดีนี้โจทก์กล่าวหาว่า จำเลยที่ ๔ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่โดยมีจำเลยที่ ๑ และที่๒ ร่วมกันใช้จ้างวาน
- ไม่ปรากฏการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่๑ในฐานบรมว.กลาโหม
- สำนักงานคณะกรรมการ ก.ก.ต. ซึ่งจำเลยที่ ๔ สังกัด ไม่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลที่มีจำเลยที่๑ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในฐานะฝ่ายบริหารที่จะกำกับดูแลหรือควบคุมสั่งการใดๆ ได้อีกด้วย
- มูลคดีตามฟ้องจึงไม่อยู่ในความหมายของการกระทำความผิดของตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาฯไม่ประทับฟ้อง และให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

(๕) หากมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๒/๒๕๕๑)

อ.ม.๒/๒๕๕๑

นายวัฒนา จำเลย

ร.ม.ช.มหาดไทย + ร.ม.ต.ประจำสำนักนายกฯ

ข้อหาที่ ๑

ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบบังคับซื้อที่ดินที่เป็นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นที่ทิ้งขยะสาธารณะจำนวน ๑,๙๐๐ ไร่จากราษฎร

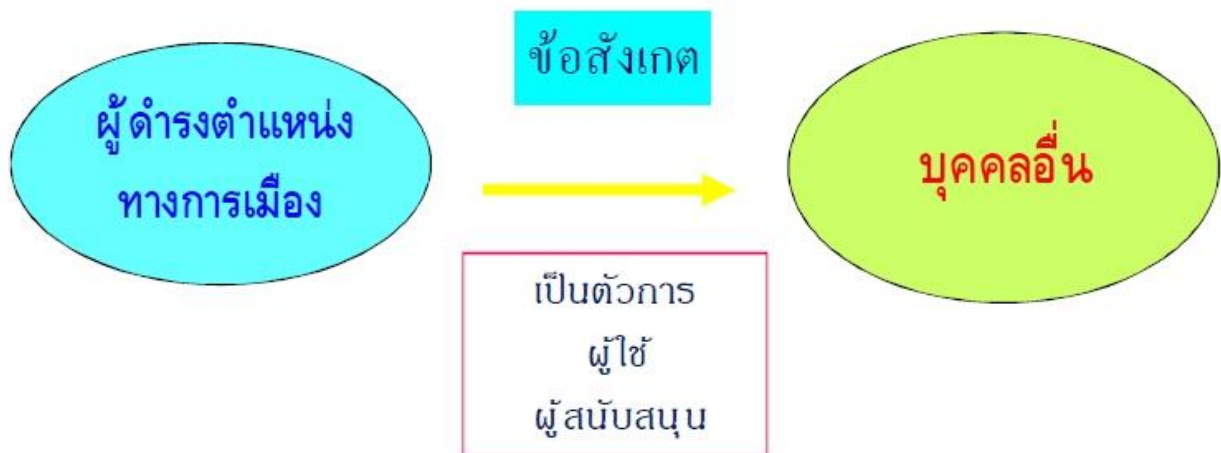
คำพิพากษา:
ข้อหาที่ ๑ ยกฟ้อง

ข้อหาที่ ๒

ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจูงใจและเป็นผู้ใช้ให้เจ้าพนักงานที่ดินออกโฉนดโดยมิชอบรวม ๕ แปลง

คำพิพากษา:
ข้อหาที่ ๒ ผิด ป.อาญา ม.๑๔๙
จำคุก ๑๕ ปี

38

(๖) กรณีมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้ใช้เข้าไปเกี่ยวข้อง ฟ้องผู้ถูกใช้ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ได้ (อ.ม.๑๑/๒๕๕๓ อ.ม.๑๒/๒๕๕๓ อ.ม.๑๓/๒๕๕๓)

อม.๑๑/๒๕๕๒ คดีของเจ้าหน้าที่ใช้ในคดีคลองด่าน

จ.ล.ที่ ๑ นน.ฝ่ายรังวัด
 จ.ล.ที่ ๒ นน.งานรังวัด
 จ.ล.ที่ ๓ ช่างรังวัด
 จ.ล.ที่ ๔ นักวิชาการที่ดิน
 จ.ล.ที่ ๕ ปลัดอำเภอ
 จ.ล.ที่ ๖ กำนัน

ข้อกล่าวหา

นายวัฒนาใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจู่ใจและเป็นผู้ใช้จำเลยทั้งหกกับพวก ซึ่งเป็นผู้ถูกใช้ให้ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนโดยมิชอบฯ

คำพิพากษายกฟ้อง คดีขาดอายุความ

40

อม.๑๒/๒๕๕๒

คดีของเจ้าหน้าที่ในคดีคลองด่าน

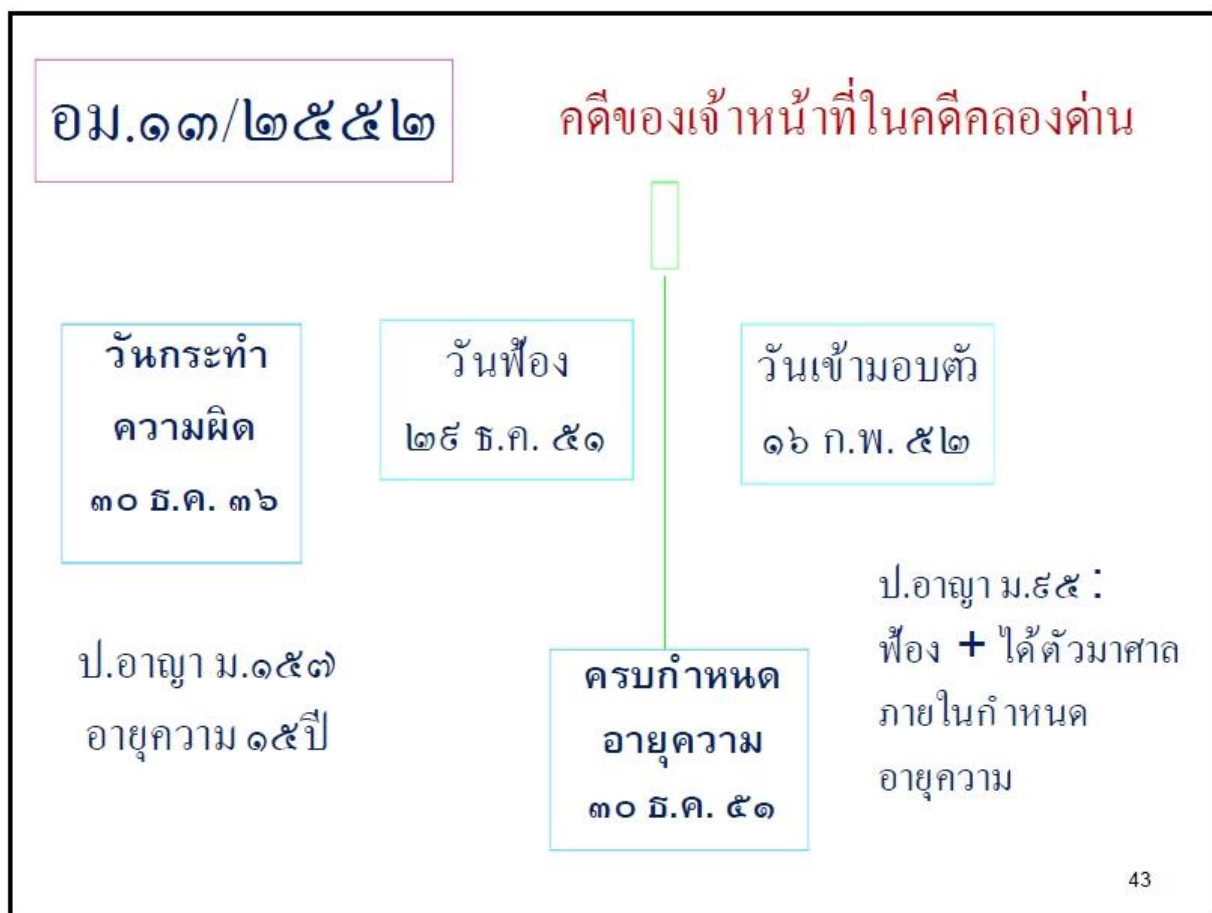
จำเลยเป็นเจ้าพนักงานที่ดิน อนุมัติลงนามออกโฉนดที่ดิน ๓ แปลง ทั้งที่รู้ว่าที่ดินบางส่วนเป็นที่ดินไม่อาจออกโฉนดที่ดินให้ได้ อันเป็นการแสวงประโยชน์ที่มิควรได้ให้แก่ นายวัฒนา กับพวก

ข้อกล่าวหา

นายวัฒนาใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจู่ใจและเป็นผู้ใช้จำเลยกับพวก ซึ่งเป็นผู้ถูกใช้ให้ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนโดยมิชอบฯ

คำพิพากษายกฟ้อง คดีขาดอายุความ

41

ฎ.๑๓๕๙/๒๕๕๘

คำพิพากษา : การดำเนินคดีตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๖๖ ว. ๑ มีเจตนารมณ์ในการดำเนินเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติ มิชอบให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้คณะกรรมการป.ป.ช.ทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริง ให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวน ฉะนั้น ความหมายของคำว่า ข้าราชการการเมืองอื่น ตาม ม.๖๖ ต้องอยู่ในระดับเดียวกับตำแหน่งทางการเมืองที่กล่าวไว้โดยเฉพาะไม่ใช่ข้าราชการทั่วไป ทั้งความหมายของข้าราชการการเมืองอื่นตามคำนิยามศัพท์ม.๔(๕) ก็บัญญัติแยกต่างหากจากม.๔(๗) ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่จำเลยดำรงตำแหน่ง มิได้อยู่ในความหมายของคำว่าข้าราชการการเมืองตามม.๖๖ คดีของจำเลยไม่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ แต่อยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นซึ่งมีเขตอำนาจตามที่โจทก์ฟ้อง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ฎ.๗๙๐๔/๒๕๕๗

คำพิพากษา : รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๕ กำหนดให้คดีที่กล่าวหานายกรัฐมนตรีฯ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ โดยกำหนดหลักการสำคัญว่า ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป.ป.ช.เพื่อให้ไต่สวนข้อเท็จจริง และสรุปสำนวนพร้อมทำความเห็นไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ทั้ง พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณา

คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯ ม.๔ ห้ามศาลอื่นรับคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ และม.๙ บัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ มีอำนาจพิจารณาคดีที่มีมูลกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรีกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นเมื่อมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าจำเลยในฐานะ นายกรัฐมนตรีกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงอยู่ในอำนาจของศาลฎีกา หากอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นไม่

ข้อสังเกต : กรณีผู้ให้สินบน

ร่างพ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ “ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(๓) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

(ถ้อยคำตอนท้ายของมาตรา ๑๐ (๓) คือตัวบทประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ ที่ว่าด้วยความผิดของผู้รับสินบน)

๒.คดีร่ำรวยผิดปกติ

ความหมาย

คำว่า “ร่ำรวยผิดปกติ” ร่างพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ม.๔

(๑) การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ

(๒) การมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ

(๓) การมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ

(๔) การได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่

บุคคลที่อยู่ในอำนาจ

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

(๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(เป็นบุคคลในตำแหน่งเดียวกับที่อยู่ในอำนาจของศาลนี้ในคดีอาญา ตามม.๑๐ (๑))

๓.คดีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ

ความหมายของคำว่า “ จงใจ ” ตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ

การจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ไม่ต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อเตรียมการทุจริต เพียงแต่รู้ว่ามีทรัพย์สินแต่ไม่แจ้ง ก็เป็นความผิด (ค.๑๙/๒๕๔๔, ๒๐/๒๕๔๔, อม.๖/๒๕๕๒)

ความหมายของคำว่า “ จงใจ ” ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

การจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต้องมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน (รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๕ วรรคท้าย , ร่างพ.ร.ป.วิธีพิจารณาคดีอาญาฯ มาตรา ๑๐ (๔))

บุคคลที่อยู่ในอำนาจ

พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาม.๑๐(๔)

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๒. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๓. ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

๔. ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

๕. กรรมการป.ป.ช.

๖. เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป.ป.ช.

๔.คดีที่คณะกรรมการป.ป.ช.ถูกกล่าวหา

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๒๓๖ และ ร่างพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ม.๑๐ (๒)

ข้อกล่าวหา

๑. ร่ำรวยผิดปกติ

๒. ทุจริตต่อหน้าที่

๓. จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

คดีอาญา

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

การเลือกองค์คณะผู้พิพากษา

เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้ประธานศาลฎีกาเรียกประชุมใหญ่เพื่อเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกาจำนวนเก้าคนเป็นองค์คณะผู้พิพากษาโดยให้เลือกเป็นรายคดี (ร่างฯ ม.๑๑ วรรคหนึ่ง)

ผู้พิพากษาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน:

หนึ่งในองค์คณะฯที่ได้รับเลือกจากองค์คณะฯ ให้เป็นเจ้าของสำนวนมีอำนาจร่างฯ ม.๑๔.

• ดำเนินการตามมติองค์คณะฯ

• ออกคำสั่งในทางที่มีได้เป็นการวินิจฉัยคดี เมื่อได้รับความเห็นชอบจากองค์คณะอีก ๒ คน

องค์คณะผู้พิพากษา:

ผู้พิพากษาซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้ทำหน้าที่พิจารณาคดีนั้นๆ ตามร่างฯ ม.๑๑ ว.หนึ่ง

ผู้พิพากษาประจำแผนก :

ผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้งมีอำนาจปฏิบัติหน้าที่จำเป็นระหว่างยังไม่มีองค์คณะ (ร่างม.๙ ว.สอง)

- การถอนตัวจากการรับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาต้องมีเหตุสมควร ต้องแถลงต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก่อนลงคะแนน และที่ประชุมใหญ่ต้องลงมติว่าจะให้ถอนตัวหรือไม่ โดยมติของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นที่สุด (ร่างฯ ม.๑๑ วรรคสอง)
- การเลือกองค์คณะฯ ต้องลงคะแนนลับ หากคะแนนเท่ากันให้ปธ.ศาลฎีกาจับสลาก (ร่างฯ ม.๑๑ วรรคสาม)
- ระหว่างการพิจารณาคดี ห้ามมีคำสั่งให้ไปทำงานที่ศาลอื่น นอกศาลฎีกา (ร่างฯ ม.๑๑ วรรคสี่) และการเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาไปเป็นผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา ไม่กระทบถึงการที่ผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาต่อไป (ร่างฯ ม.๑๑ วรรคเจ็ด)
- หากองค์คณะคนใดพ้นจากหน้าที่ตามร่างฯ ม.๑๒ (คือพ้นจากการเป็นข้าราชการตุลาการ ไปดำรงตำแหน่งอื่นถอนตัวเพราะเหตุมีการคัดค้าน หรือมีเหตุอันสมควรและที่ประชุมใหญ่อนุญาตให้ถอนตัว)หรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (เป็นการถาวร) ให้เลือกผู้พิพากษาเข้ามาแทนที่ มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้พิพากษาที่ตนเข้ามาแทน (ร่างฯ ม.๑๑ วรรคห้า)
- ในกรณีมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในวันนัดเป็นการชั่วคราว หากผู้พิพากษาในองค์คณะคงเหลือไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ให้ถือว่าผู้พิพากษาเท่าที่มีอยู่เป็น องค์คณะพิจารณาคดีต่อไปได้ เว้นแต่การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือทำคำพิพากษา(ร่างฯ ม.๑๑ วรรคหก)

การคัดค้านองค์คณะผู้พิพากษา

- ต้องยื่นคำร้องต่อศาลก่อนเริ่มการไต่สวนพยานหลักฐาน เว้นแต่ ผู้คัดค้านสามารถแสดงต่อศาลได้ว่า มีเหตุสมควรที่ทำให้ไม่สามารถคัดค้านก่อนหน้านั้น
- คำสั่งขององค์คณะที่ยอมรับหรือยกคำคัดค้านเป็นที่สุด
- ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างฯ ม.๑๓)

อำนาจฟ้อง

● ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

(๑) อัยการสูงสุด

(๒) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนด (ร่างฯ ม.๒๓)

(หลักเกณฑ์เดิมเรื่องอัยการสูงสุดกับคณะกรรมการป.ป.ช.มีความเห็นต่างให้ตั้งคณะทำงานร่วมกัน หากอัยการสูงสุดยังเห็นว่าพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ คณะกรรมการป.ป.ช.ฟ้องเองได้ ไม่มีในร่างพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ แต่คาดว่าน่าจะจะไปอยู่ในร่างพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ)

คดีกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

- ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่ง อยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย (ร่าง ม.๒๔ วรรคหนึ่ง)
- ในกรณีที่พบว่าศาลอื่นรับฟ้องคดีในข้อหาความผิดอาญาบทอื่นจากการกระทำความผิดกรรมเดียวกับการกระทำความผิดตามที่มีการยื่นฟ้องคดีตามพ.ร.บ.นี้ ต้องโอนคดี โดยให้ถือว่ากระบวนพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วในศาลอื่นก่อนมีคำพิพากษาไม่เสียไป เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่าง ม.๒๔วรรคสอง)

ผลต่ออายุความ

- ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ให้อายุความสะดุดหยุดลง (ร่างม.๒๕ วรรคหนึ่ง)
- ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดี หรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ (ร่าง ม.๒๕ วรรคสอง)
- ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ (ร่าง ม.๒๕ วรรคสาม)

รูปแบบของคำฟ้อง

- ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ
- มีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- มีข้อความที่เป็นกรกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด
- พร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้มาตรา ๒๕ (ร่างฯ ม.๒๖ วรรคหนึ่ง)
- ฟ้องไม่ถูกต้อง ศาลมีคำสั่งโจทก์แก้ไขให้ถูกต้องได้ (ร่างฯ ม.๒๖ วรรคสาม)
- การฟ้องคดีอาญาต่อศาลนี้ไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง (ร่างฯ ม.๒๖ วรรคสี่)

กระบวนการในวันยื่นฟ้อง

๑. กรณีปกติ (ม.๒๖ วรรคสอง)

- ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล
- โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช.หรือคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี พร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาลเพื่อให้เป็นหลักในการพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐาน
- ศาลอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

๒. กรณีผู้ถูกกล่าวหาหลบหนี (ม.๒๗)

- ในการยื่นฟ้อง อ.ส.ส.หรือคณะกรรมการป.ป.ช.ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา มาศาลในวันฟ้องคดี
- ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาล และอ.ส.ส.หรือคณะกรรมการป.ป.ช.มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่า
 - ได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้ว แต่ยังไม่ได้นำตัวมา หรือ
 - เหตุที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือ
 - ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันสมควร
- ให้ศาลประทับรับฟ้องไว้พิจารณา แม้ไม่ปรากฏผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาล

กระบวนการภายหลังประทับรับฟ้องโดยไม่มีตัว

- ในกรณีที่ศาลประทับรับฟ้องไว้โดยไม่มีตัวและศาลได้ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้ว แต่จำเลยไม่มาศาล ให้ศาลออกหมายจับจำเลย
- ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยต้องรายงานผลการติดตามจับกุมเป็นระยะตามที่ศาลกำหนด (ร่างฯ ม.๒๘ ว.หนึ่ง)
- หากไม่สามารถจับจำเลยได้ภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย
- กรณีดังกล่าวไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตน (ร่างฯ ม.๒๘ ว.สอง)
- การพิจารณาคดีที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลย ไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา
- แต่การมาศาลดังกล่าวไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้กระทำไปแล้วต้องเสียไป (ร่างฯ ม.๒๘ ว.สาม)
- ในคดีศาลดำเนินการกระบวนการพิจารณาลับหลังจำเลย และมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด ถ้าภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ จำเลยจะมาแสดงตนต่อศาลและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นเสียภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และให้ศาลมีอำนาจสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด
- ในกรณีที่ศาลสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๑ แต่ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาต้องไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน
- การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปแล้วต้องเสียไป

- การดำเนินการในการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (ร่างฯ ม.๒๙)

กระบวนการภายหลังประทับฟ้องโดยมีตัวจำเลย

- เมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยและนัดคู่ความมาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก (ร่างฯ ม.๓๓ วรรคหนึ่ง)
- นับแต่วันที่จำเลยรับสำเนาฟ้อง จำเลยมีสิทธิขอตรวจและคัดสำเนาเอกสารในสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช. (ร่างฯ ม.๓๓ วรรคสอง)

ผลของคำสั่งประทับฟ้องต่อจำเลย

- เมื่อศาลประทับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๑) กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น
- ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามหมวด ๖ อุทธรณ์หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือวันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ (ร่าง ม.๑๗)

หลักเกณฑ์การถอนฟ้อง

- เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้องเว้นแต่จะได้รับความว่าหากไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม (ร่าง ม.๓๐)

การจับ คุมขัง และปล่อยชั่วคราว

- คณะกรรมการป.ป.ช. ผู้ไต่สวนอิสระ หรืออส. อาจร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับหรือหมายขังผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย หากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือ มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (ร่างฯ ม.๒๒ วรรคหนึ่ง)
- ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว ไม่ว่าจะมีการคุมขังจำเลยมาก่อนหรือไม่ ให้องค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาถึงเหตุอันควรคุมขังจำเลยและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรหรือปล่อยชั่วคราวจำเลยนั้นก็ได้ (ร่างฯ ม.๒๒ วรรคสอง)
- ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีไปในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการหลบหนีไปในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร (ร่างฯ ม.๓๒ วรรคสอง)
- ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง (ร่างฯ ม.๓๒ วรรคสอง)

วันนัดพิจารณาครั้งแรก

- องค์คณะฯ อ่านอธิบายฟ้องและถามคำให้การจำเลย (ร่าง ม.๓๓ ว.สาม)
- หากจำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การ ให้ศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๔ วัน (ร่าง ม.๓๓ ว.๓)
- ในกรณีจำเลยมิได้มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรกไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าจำเลยปฏิเสธ (ร่าง ม.๓๓ ว.สาม ตอนท้าย)
- กรณีจำเลยให้การรับสารภาพ แม้ข้อหาที่กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกน้อยกว่าห้าปี หรือโทษสถานเบาที่เบากว่านั้น ศาลอาจเรียกพยานมาไต่สวนเพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (ร่าง ม.๓๓ ว.ท้าย)

การยื่นบัญชีระบุพยาน

- โจทก์และจำเลยต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอก่อนวันพิจารณาตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน (ร่างฯ ม.๓๔ วรรคหนึ่ง)
- การยื่นบัญชีระบุพยานเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะผู้พิพากษา เมื่อมีเหตุสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดี (ร่างฯ ม.๓๔ วรรคสอง)

วันตรวจพยานหลักฐาน

- วันตรวจพยานหลักฐาน โจทก์และจำเลยต้องส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น
- หลังจากนั้นโจทก์จำเลยต้องแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อองค์คณะผู้พิพากษา (ร่างฯ ม.๓๕ วรรคหนึ่ง)
- เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แม้จำเลยจะมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานตามมาตรา ๓๔ หรือมิได้ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลตามวรรคหนึ่ง เพราะเหตุที่จำเลยไม่มาศาลและไม่มีทนายความ หรือแม้โจทก์จำเลยจะมีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานไว้ หรือมีการโต้แย้งพยานหลักฐานภายหลังวันตรวจพยานหลักฐาน องค์คณะผู้พิพากษาจะไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้ (ร่างฯ ม.๓๕ วรรคสอง)

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นอย่างคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้
- และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ

- แม้ว่า การไต่สวนพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นคู่ความในการโต้แย้งคัดค้านพยานหลักฐานนั้นแล้ว เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น
- ทั้งนี้ ตามแนวทางและวิธีการตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (ร่าง ม.๖ ว.หนึ่ง)
- ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่าง ม.๑๗ ว.หนึ่ง)
- ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลอาจสั่งให้คู่ความซึ่งดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่าง ม.๑๗ ว.สอง)
- การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
- ทั้งนี้ โดยนำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือของคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณีเป็นหลักในการพิจารณา
- และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลอาจมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ (ร่าง ม.๖ ว.สอง)
- ศาลต้องดำเนินกระบวนการไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ (ร่างฯ ม.๑๕)
- หากออสส. หรือคณะกรรมการป.ป.ช. รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องเกรงว่าพยานหลักฐานที่อาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาไต่สวนในภายหลัง อาจยื่นคำร้องขอให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีก็ได้ หากยื่นคำร้องก่อนการยื่นฟ้อง ให้ผู้พิพากษาประจำแผนกเป็นผู้พิจารณา ทั้งนี้ พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนดังกล่าวให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (ร่างฯ ม.๑๖)
- ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ (ร่างฯ ม.๖ ว.๓)
- ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่มีใช้การพิจารณาพิพากษาคดีได้ (ร่างฯ ม.๖ ว.ท้าย)
- ศาลฯ ต้องกำหนดวันเริ่มไต่สวนให้โจทก์และจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน (ร่าง ม.๓๖) การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้ (ร่าง ม.๓๖ ว.หนึ่ง)
- เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการไต่สวนพยานหลักฐานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน
 - (๒) จำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาไม่ได้
 - (๓) จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แต่ได้หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่จับตัวมาไม่ได้
 - (๔) ในระหว่างพิจารณาหรือไต่สวน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกไปจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล
 - (๕) จำเลยทราบวันนัดแล้วไม่มาศาล โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องไต่สวนพยานหลักฐานใดในนัดนั้นโดยไม่เลื่อนคดี
- กรณีตาม (๓) ในกรณีที่ต้องมีการส่งหนังสือ คำสั่ง หรือหมายอาญาของศาลให้ส่งไปยังทนายความของจำเลยแทน (ร่างฯม.๓๑ ว.สอง)

- ในการไต่สวนพยานบุคคล
 - ห้องค้คณฯสอบถามพยานบุคคลเอง โดยแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งจะทำการไต่สวน
 - แล้วให้พยานเบิกความโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบศาล
 - แล้วจึงอนุญาตให้โจทก์จำเลยถามเพิ่มเติม (ร่างฯ ม.๓๗ ว.๑)
- การถามพยานจะใช้คำถามนำตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ (ร่างฯม. ๓๗ ว.๒)
- หลังจากคู่ความถามพยานตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล (ร่างฯ ม.๓๗ ว.๓)
- ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควร ในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว (ร่างฯ ม.๓๘)
- เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น โจทก์จำเลยมีสิทธิแถลงปิดคดีของตนภายในเวลาที่ศาลกำหนด (ร่างฯ ม.๔๐ ว.หนึ่ง)

การพิพากษาคดี

- องค์คณะผู้พิพากษาทุกคนต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ โดยถือเสียงข้างมาก
- คำสั่งที่เป็นวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล ให้เปิดเผยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนความเห็นในการวินิจฉัยคดีขององค์คณะทุกคนให้เปิดเผยโดยวิธีการในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (ร่างฯ ม.๒๐)
- คำสั่งที่เป็นวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล ต้องมีเหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง(ร่างฯ ม.๒๑)

- องค์คณะต้องมีคำพิพากษาและอ่านในศาลโดยเปิดเผยภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเสร็จการพิจารณา
- หากจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ศาลอ่านคำพิพากษาลับหลังได้ และให้ถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว(ร่างฯ ม.๓๒ ว.๒)
- ในกรณีที่เป็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย เมื่อศาลนัดฟังคำพิพากษา หรือคำสั่งให้ปิดประกาศแจ้งการนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของจำเลย หรือวิธีการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ถือว่าจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้ว (ร่างฯ ม.๓๒ ว.๓)

การอุทธรณ์คำพิพากษา

มาตรา ๑๙๕ ว.๔ คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคสี่ ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน และได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนเก้าคน โดยให้เลือกเป็นรายคดี และเมื่อองค์คณะของศาลฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

มาตรา ๑๙๕ ว.๖ ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคห้า ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กำหนดเวลาอุทธรณ์

ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา(รธน.ม.๑๙๕ ว.๔ , พ.ร.ป.วิธีพิจารณาฯ ม.๖๐)

อุทธรณ์ต่อองค์กรใด

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (รธน.ม.๑๙๕ ว.๔ ,พ.ร.ป.วิธีพิจารณาฯ ม.๖๐)

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

- คู่ความทุกฝ่าย
- คดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีต่อไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย (รธน.ม.๑๙๕ ว.๔ , พ.ร.ป.วิธีพิจารณาฯ ม.๖๐, ๖๒)

เงื่อนไขในการอุทธรณ์

ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อ มาแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ (พ.ร.บ.วิธีพิจารณาฯ ม.๖๑)

การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

- ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
- ซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อนและได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนเก้าคน โดยให้เลือกเป็นรายคดี
- เมื่อองค์คณะของศาลฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้น เป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (รธน.ม.๑๙๕ ว.๕ , พ.ร.บ.วิธีพิจารณาฯ ม.๖๓)

การวินิจฉัยปัญหาโดยประชุมใหญ่ศาลฎีกา

- ในการพิจารณาอุทธรณ์ หากมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ
- ผู้พิพากษาคนหนึ่งในองค์คณะฯ หรือปธ.แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา จะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาให้มีการวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้ (พ.ร.บ.วิธีพิจารณาฯ ม.๖๔)

ภาค ๔ : สิทธิและเสรีภาพ

หลักทั่วไป

๑. ความหมายของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๒. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๓. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
๔. หลักความเสมอภาค

ความหมายของสิทธิ (Right)

- สิทธิ หมายถึงประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง ทั้งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และที่เป็นนามธรรม ถ้ากฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองสิทธิใด จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเคารพสิทธินั้นๆ รวมถึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่ประชาชนที่จะต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกันด้วย และถ้าเป็นสิทธิประเภทที่โดยสภาพไม่อาจใช้ได้ทันที แต่ต้องมีกลไกหรือมีกฎหมายมารองรับ ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธินั้นๆได้
- เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อรัฐธรรมนูญคุ้มครองเสรีภาพใด ก็จะทำให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องไม่ละเมิดเสรีภาพนั้น
- ความแตกต่างระหว่างสิทธิและเสรีภาพจึงอยู่ที่ว่า สิทธิเป็นอำนาจที่บุคคลมีเพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นการกระทำอันใดอันหนึ่ง ในขณะที่เสรีภาพเป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น

ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึงคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลทุกคนในฐานะที่เป็นมนุษย์จะได้รับคุณค่าดังกล่าว โดยไม่ต้องคำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา อาจกล่าวได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็คือคุณค่าของความเป็นคนที่ย่อมแตกต่างจากความ เป็นสัตว์หรือวัตถุสิ่งของต่างๆ และการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่ มีหลักง่ายๆว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรปฏิบัติต่อกันหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ การกระทำนั้นก็คือการกระทำที่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

คำวินิจฉัยรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๔๖

- เป็นกรณีผู้ร้องซึ่งเป็นลูกจ้างหญิงขององค์การค่าครุสภาตลอดบุตรที่โรงพยาบาลเมื่อวันที่ ๑๔ ม.ค.๒๕๔๓ และผู้ร้องจ่ายเงินสมทบในส่วนของกรณีคลอดบุตรมาแล้วไม่น้อยกว่า ๗ เดือน ภายในระยะเวลา ๑๕ เดือน ก่อนคลอดบุตร ตามพ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องไปยื่นคำร้องขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตรจากสำนักงานประกันสังคม เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ สำนักงานประกันสังคมปฏิเสธการจ่ายเงินโดยให้เหตุผลว่า ผู้ร้องยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนเกินระยะเวลาภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่มิสิทธิขอรับประโยชน์ ทดแทนตามพ.ร.บ.ประกันสังคมฯ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ พิจารณาอุทธรณ์ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ยกอุทธรณ์ ผู้ร้องยื่นฟ้องสำนักงาน

ประกันสังคมต่อศาลแรงงานกลาง ขอให้เพิกถอนคำสั่งของสำนักงานประกันสังคม และขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง และ ๕๖ วรรคหนึ่ง ขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ หลายมาตรา

- ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกันสังคมฯ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่ลูกจ้างและบุคคลอื่นโดยการจัดตั้งกองทุนประกันสังคม และให้ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายผู้ประกันตน ออกเงินสมทบเข้ากองทุน และเมื่อผู้ประกันตนประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย คลอดบุตร หรือชราภาพ ผู้ประกันตนหรือบุคคลอื่นจะได้รับประโยชน์ทดแทนตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับกรณีคลอดบุตร ผู้ประกันตนซึ่งต้องหยุดงานเพื่อการคลอดบุตรให้ได้รับเงินสงเคราะห์หยุดงานเพื่อการคลอดบุตรไม่เกินสองครั้ง เป็นการเหมาจ่ายในอัตราครึ่งละร้อยละห้าสิบของค่าจ้างเป็นเวลาเก้าสิบวัน และได้รับเงินค่าคลอดบุตรจำนวน ๔,๐๐๐ บาท โดยกฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้เกิดสิทธิว่าผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบไม่น้อยกว่าเจ็ดเดือนภายในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อนวันคลอดบุตรตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง และกำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิรับประโยชน์ทดแทนว่าผู้มีสิทธิจะต้องยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนภายในระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่มีสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน ตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง แต่ถ้าผู้มีสิทธิมิได้อยู่ในประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นจนไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลานั้นได้ ก็อาจยื่นคำร้องก่อนสิ้นกำหนดเวลานั้น เพื่อขอขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาโดยแสดงเหตุแห่งความจำเป็น เมื่อเลขาธิการเห็นเป็นการสมควรจะขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปได้ตามความจำเป็นแก่กรณี แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินไปกว่าหนึ่งเท่าของระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรานั้นๆ ตามมาตรา ๘๔ ทวิ การกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลาตามพระราชบัญญัติประกันสังคมฯ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง จึงไม่ใช่การปฏิบัติที่ไม่สมควรกับความเป็นมนุษย์ของผู้ประกันตนตามความหมายของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” และมีใช้การละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกันตนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๖ แต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๘๗/๒๕๔๓

- การที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้สายลับนำเงินไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลยซึ่งมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอยู่แล้ว เป็นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลยที่ได้กระทำอยู่แล้ว มิได้ล่อหรือชักจูงใจให้จำเลยกระทำความผิดอาญาที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดมาก่อน การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ไม่เป็นการกระทำที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของจำเลย ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และไม่เข้าข้อต้องห้ามอ้างเป็นพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๓๑/๒๕๕๐

- คดีนี้ ผู้โดยสารถไฟเป็นโจทก์ฟ้องร.ฟ.ท.ว่า การที่ร.ฟ.ท.นำแผ่นป้ายโฆษณาสินค้าและบริการปิดที่กระจกหน้าต่างตู้รถโดยสารเพื่อเพิ่มรายได้ให้ร.ฟ.ท. ทำให้บดบังทิวทัศน์ไม่อาจมองกระจก

ออกไปเพื่อพักสายตาได้ การเดินทางโดยรถไฟยาวนานหลายชั่วโมงเป็นการทรมานกายและใจอย่างยิ่ง ขอให้ร.พ.ท.ลอกแผ่นป้ายโฆษณาออกจากกระจกหน้าต่างของตู้รถโดยสาร

- ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า หน้าต่างรถโดยสารมีได้มีไว้เพียงเพื่อให้แสงสว่างจากภายนอกกรดเข้าไปภายในรถได้เท่านั้น แต่ยังมีไว้เพื่อให้ผู้โดยสารสามารถมองเห็นสรรพสิ่งที่อยู่ภายนอกกรดเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินในระหว่างที่อยู่ในรถ และระแวงระวังภัยอันตรายที่อาจจะมิจากภายนอกกรดอีกด้วย รถโดยสารที่ไม่มีหน้าต่างจึงไม่อาจเรียกได้ว่ารถโดยสาร แต่เป็นรถขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ และต้องถือว่าผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะที่มีหน้าต่างเช่นนี้ปฏิบัติต่อผู้โดยสารเยี่ยงวัตถุ ซึ่งเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้โดยสาร พิพากษาให้ร.พ.ท.ลอกออกภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

๑. มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

๒. มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่กรใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๘๕๐/๒๕๕๔

จำเลยรับบัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่ออย่างละ ๑ ใบ จากคณะกรรมการการเลือกตั้ง จากนั้นจำเลยชูปบัตรเลือกตั้งสองใบ พร้อมกับพูดว่า "ผมขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕" แล้วฉีกบัตรเลือกตั้งทั้งสองใบทันทีในวันดังกล่าว ซึ่งเป็นวันเลือกตั้งทั่วไปตาม พ.ร.ฎ.ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๔๙

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้" แต่บทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติในหมวดเดียวกันได้บัญญัติไว้ด้วยว่า "บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน" ดังนั้นกรใช้สิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีดังกล่าวต้องเป็นการกระทำที่ขอบด้วยกฎหมายด้วย

๓. มาตรา ๒๕ วรรคสอง " สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ "

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๔๗

ที่วินิจฉัยว่า ตราบใดที่ยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับสิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมจะกล่าวอ้างว่า พ.ร.บ.สุราฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับแป่งข้าวหมักไว้ขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ นั้น ใช้เป็นบรรทัดฐานไม่ได้แล้ว

คำวินิจฉัยรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๒

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสองหรือไม่ พิจารณาแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายประการหนึ่งที่ใช้บังคับกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ประกาศให้โครงการหรือกิจการใดต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว ส่วนที่ต้องดำเนินเนินการให้เป็นไปตามประกาศเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองประโยชน์ของรัฐและชุมชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง แล้ว ดังนั้น พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองไว้มีสภาพบังคับได้ทันทีที่รัฐธรรมนูญประกาศให้มีผลใช้บังคับโดยไม่ต้องรอให้มีการบัญญัติกฎหมายอนุวัติการมาใช้บังคับก่อน ดังนั้น ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ที่ดี หรือเป็นโครงการหรือกิจการที่ไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ดี หากปรากฏว่าการดำเนินโครงการหรือกิจการอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพต่อบุคคลหรือชุมชน บุคคลหรือชุมชน ย่อมมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสาม เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ดำเนินโครงการหรือกิจการนั้น จัดให้มีการศึกษาและประเมิน คุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือการให้อำนาจการอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือ ทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นก่อนดำเนินโครงการหรือกิจการได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

๔. มาตรา ๒๕ วรรคสาม บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๙๓/๒๕๕๘

แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ แต่ก็ไม่อาจกระทำการใด ๆ ที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น การที่จำเลยทั้งสองนำข่าวการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงคู่หนึ่งซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ เคยนำเสนอภาพและข่าวไปก่อนหน้านั้น แต่ยังไม่ได้ระบุว่าชายหญิงในภาพเป็นใครมาเผยแพร่ซ้ำโดยระบุในเนื้อหาข่าวว่า ชายในภาพที่กำลังมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนรักคือโจทก์ ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็น

ส่วนตัวของโจทก์ จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐ การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายต้องแจ้งชื่อ ลักษณะแห่งความผิดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ต่อพนักงานสอบสวนเป็นหน้าที่ที่ผู้เสียหายต้องกระทำในการร้องทุกข์กล่าวโทษ จะถือว่าโจทก์ยินยอมเปิดเผยชื่อและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนหาได้ไม่ แม้โจทก์จะเป็นนักการเมือง เป็นบุคคลสาธารณะ แต่ก็ย่อมมีสิทธิของความเป็นส่วนตัว มิใช่ว่าเมื่อเป็นนักการเมืองหรือบุคคลสาธารณะแล้วจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมด การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐ แต่ มิใช่เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงตาม มาตรา ๔๒๓ โจทก์จึงไม่อาจเรียกให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบในความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณและความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของตนโดยประการอื่นตามมาตรา ๔๒๓ ได้ โดยจำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น และแม้จะมีบุคคลอื่นกระทำการละเมิดด้วยก็เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับผู้กระทำการละเมิดรายนั้น ๆ มิใช่เหตุตามกฎหมายที่จำเลยทั้งสองจะยกขึ้นอ้างเพื่อให้ศาลปรับลดค่าเสียหายที่ตนต้องรับผิดชอบ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ จะบัญญัติคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และมาตรา ๒๘ บัญญัติให้ผู้ถูกกระทำละเมิดสามารถยกขึ้นเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกันนี้ก็ตาม แต่การที่จะพิจารณาว่าจำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์หรือไม่ เพียงใด ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๐๑/๒๕๕๙

ขณะที่โจทก์ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีภาษี ๒๕๕๔ ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๘/๒๕๕๕ วินิจฉัยว่า ป.ร.ษฎ.กร มาตรา ๕๗ ตี และมาตรา ๕๗ เบญจ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๘๐ ดังนั้น ป.ร.ษฎ.กร มาตรา ๕๗ ตี และมาตรา ๕๗ เบญจ จึงยังมีผลใช้บังคับอยู่ในขณะที่โจทก์ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภ.ง.ด.๙๑) เพื่อขอคืนภาษีเงินได้ที่ถูกหัก ณ ที่จ่าย ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาของจำเลยที่ ๑ ว่าจะคืนภาษีให้แก่โจทก์ตามที่โจทก์ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ๒๕๕๔ ในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ หรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น แม้ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ วินิจฉัยว่า มาตรา ๕๗ ตี และมาตรา ๕๗ เบญจ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

แต่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหาได้วินิจฉัยให้บทบัญญัติดังกล่าวตกเป็นโมฆะหรือเสียเปล่า มาตั้งแต่ต้นไม่ ซึ่งจะมีผลเป็นการลบล้าง ป.ร.ษฎ.กร มาตรา ๕๗ ตี และมาตรา ๕๗ เบญจ ไม่ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่มีบทบัญญัตินั้นไม่ เมื่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๕๕ เป็นกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ซึ่งตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.๒๕๕๐ ข้อ ๕๕ วรรคสี่ ที่กำหนดว่า ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน ดังนั้น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคือวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ไม่มีผลใช้บังคับในขณะที่ยื่นคำร้องขอคืนภาษี

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๑๖๖/๒๕๕๘

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับในวันฟ้องคดีนี้ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติเช่นเดียวกันว่า "บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้" บทบัญญัติเรื่องอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ แม้ไม่ใช่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับโทษจะลงแก่ผู้กระทำความผิด แต่ก็เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาที่บุคคลอาจต้องรับโทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวพันกับบทกำหนดโทษ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๗๔/๑ ที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ย่อมทำให้ระยะเวลาที่บุคคลอาจต้องรับโทษอาญาเพิ่มขึ้นหรือหนักกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามป.อ. มาตรา ๙๕ ซึ่งมีได้มีบทบัญญัติเช่นมาตรา ๗๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงต้องใช้บทบัญญัติเรื่องอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิด อันเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ หาใช่เป็นการสนับสนุนผู้กระทำความผิดให้ไม่ต้องรับโทษ การใช้บทบัญญัติตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๗๔/๑ บังคับแก่คดีนี้ จะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครอง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๙๕๕/๒๕๕๘

ขณะเกิดเหตุ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งให้นำมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมยังไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ เป็นบทบัญญัติที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความด้วย ประกอบกับ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มิได้มีบทเฉพาะกาลให้นำมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อน พ.ร.บ.ดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การตีความกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดจะขยายความไปถึงคดีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวใช้บังคับโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดอันจะเป็นผลร้ายแก่จำเลยหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อความรับผิดชอบของบุคคลในการรับโทษทางอาญา ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง กรณีจึงนำมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ มาใช้ย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ อายุความการฟ้องคดีอาญาแก่จำเลยที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สอบสวนแล้วมีมติแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลย จึงต้องพิจารณาตามความใน ป.อ. มาตรา ๙๕ เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และ ๘๖ ที่โจทก์ฟ้องมีอายุความยี่สิบปีนับแต่วันกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๑) การที่โจทก์ฟ้องและได้ตัวจำเลยมาดำเนินคดีนี้เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เกินกว่ายี่สิบปีนับแต่วันกระทำความผิดแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ : กฎหมาย

- หลักเกณฑ์การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล (มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง)
 - ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้
 - หากรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้อง
 - ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม
 - ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ
 - จะละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้
 - ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย
 - ต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งโดยเฉพาะ

หลักความเสมอภาค

- หลักความเสมอภาคก็คือ จะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๒ การกักเงินระหว่างบุคคลทั่วไปอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี แต่การกักเงินที่บุคคลกู้จากสถาบันการเงินมีกฎเกณฑ์ให้คิดได้เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะข้อเท็จจริงต่างกัน ย่อมต้องปฏิบัติด้วยหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๔-๓๕/๒๕๔๓ เงินเดือนของลูกจ้างเอกชน กฎหมายให้บังคับคดีได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร แต่ถ้าเป็นเงินเดือนของข้าราชการ กฎหมายไม่ให้บังคับคดีเอาจากเงินเดือนของข้าราชการเลย ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค เพราะข้อเท็จจริงต่างกัน ย่อมต้องปฏิบัติด้วยกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ม.๒๑๒/ม.๒๑๓ เพิ่มเติม

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๐ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง.. เป็นการกล่าวอ้างเพียงว่า ร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ... มาตรา ๙(๑) ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และหลักการตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นกรณีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่าง พ.ร.บ.ที่ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๔๘ ประกอบมาตรา ๒๖๓ ได้บัญญัติกระบวนการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยกำหนดให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เสนอความเห็นต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย หรือให้นายกรัฐมนตรีส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ได้

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๐ กรณีที่ผู้ร้องอ้างว่า คณะกรรมการป.ป.ช.ไม่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและแจ้งข้อกล่าวหา กับ ด.ต.ทวีศักดิ์ฯ เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๕ นั้น เห็นว่า ผู้ที่จะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า การกระทำใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ผู้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่

รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้จากการกระทำของคณะกรรมการป.ป.ช.ด้วย ข้อเท็จจริงตามคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการป.ป.ช.อย่างไร ข้อที่ผู้ร้องอ้างนั้นเป็นเพียงความประสงค์จะให้คณะกรรมการป.ป.ช.ปฏิบัติต่อตนเหมือนดังที่ปฏิบัติต่อผู้อื่นตามหลักความเสมอภาค แต่การที่บุคคลใดจะกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องให้ปฏิบัติต่อตนเป็นอย่างเดียวกับบุคคลอื่นตามหลักความเสมอภาคนั้น ต้องเป็นกรณีที่ถูกปฏิบัติมิชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่ได้รับสิทธินั้น แต่กรณีของผู้ร้องซึ่งควรจะถูกกล่าวหาว่ากระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น ย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐานที่ได้จากการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่อาจขอให้ตนไม่ต้องถูกดำเนินคดีเพียงยกข้ออ้างว่ามีการไม่ดำเนินคดีกับผู้อื่นไม่เป็นเช่นเดียวกับการปฏิบัติกับตน กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณา

สรุปประเด็นที่น่าสนใจในส่วนของท่านอาจารย์มานิตย์ จุมปา (ภาคคำ)

อุทธรณ์

เดิมตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ ในกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่ ทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สิทธิแก่ผู้ต้องคำพิพากษาขอทบทวนคำพิพากษาใหม่ได้ตามเหตุผลที่กำหนด (โดยมีผู้เห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ไทยเป็นสมาชิก ข้อ ๑๔ วรรคสอง บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการทบทวนคำพิพากษา (review) จากองค์กรวินิจฉัยคดีที่สูงกว่า)

อะไร คือ “พยานหลักฐานใหม่”

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีมีพยานหลักฐานใหม่ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑) “พยานหลักฐานใหม่” คือ พยานหลักฐานที่ยังไม่เคยปรากฏอยู่ในสำนวนคดีที่ผู้ต้องคำพิพากษาได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ทั้งนี้ พยานหลักฐานใหม่ย่อมไม่รวมถึงการกลับคำให้การของพยานในคดี

(๒) พยานหลักฐานใหม่ที่จะยกขึ้น อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกานั้น จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและผู้ต้องคำพิพากษาไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวมีอยู่ และจะต้องนำมาแสดงเพื่อประโยชน์ของตน ทั้งหากรับฟังพยานหลักฐานใหม่เช่นนั้น แล้ว จะทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้องหรือยกคำร้องได้

(๓) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกผู้พิพากษา ๕ คนเป็นองค์คณะทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ที่ได้ยื่นต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แต่ทั้ง นี้ องค์คณะผู้พิพากษาดังกล่าวจะต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์

(๔) องค์คณะพิจารณาอุทธรณ์มีหน้าที่ทำบันทึกความเห็นสรุปสำนวนเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าอุทธรณ์ของผู้ต้องคำพิพากษาเป็นอุทธรณ์ที่ขอด้วยระเบียบนี้ที่จะรับไว้พิจารณาหรือไม่ แล้วที่ประชุมใหญ่จะลงมติว่าจะรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาหรือไม่ ในกรณีที่ประชุมลงมติรับอุทธรณ์ องค์คณะพิจารณาจะทำหน้าที่ในการไต่สวนรวบรวมข้อเท็จจริงเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อ

พิจารณาและวินิจฉัย เมื่อองค์คณะไต่สวนแล้วเสร็จ จะส่งเรื่องให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาลงมติต่อไป

ข้อสังเกต เดิมการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- ไม่ใช่การ “อุทธรณ์” เพื่อให้ศาลสูงกว่าทบทวนคำตัดสินของศาลล่าง (review) เหมือนเช่นทั่วไป เพื่อให้ทบทวนว่าศาลล่างตัดสินคดีไม่ถูกต้อง
- แต่เป็นการอุทธรณ์เฉพาะในกรณีมี “พยานหลักฐานใหม่” เท่านั้น
- แปลว่า จะอุทธรณ์เพื่อให้ทบทวนคำตัดสินของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเหมือนเช่นการอุทธรณ์คดีทั่วไปไม่ได้

ใหม่ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๙๕ วรรคสี่ และวรรคห้า

และอุทธรณ์ (ร่าง พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ)

๑. คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

๒. กรณีที่จำเลยซึ่งไม่ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้น ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (ร่าง พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๕๗)

๓. คดีที่ไม่มีอุทธรณ์คำพิพากษา ให้เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ศาลได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา แต่ถ้าเป็นคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เพื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ อุทธรณ์ (ร่าง พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๖๑)

๔. การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวน ๙ คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจากผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าคณะในศาลฎีกาซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้น มาก่อน โดยให้เลือกเป็นรายคดี คำวินิจฉัยอุทธรณ์ขององค์คณะให้ถือว่าเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๙๕ วรรคห้า)

๕. ในการพิจารณาอุทธรณ์ หากมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ ผู้พิพากษาคนหนึ่งคนใดในองค์คณะของศาลฎีกานั้น หรือประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ จะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาให้มีการวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้ และเมื่อที่ประชุมใหญ่มีคำวินิจฉัยในเรื่องหรือประเด็นใดแล้ว องค์คณะของศาลฎีกาต้องวินิจฉัยหรือคำพิพากษาในเรื่องหรือประเด็นนั้นๆ ไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (ร่าง พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งฯ มาตรา ๖๔)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่นำเสนอใจ

รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐

“มาตรา ๒๑๓ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่น คำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ”

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๐

การกระทำของฝ่ายบริหารที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่ได้มีการใช้สิทธิเยียวยายุติไปภายใต้ รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ จะใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๓ ไม่ได้

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นการตรวจสอบการกระทำของฝ่ายบริหารว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ถึงมาตรา ๖ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๔ ถึงมาตรา ๖ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐ รวมทั้งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗ หรือไม่ ซึ่งการกระทำของฝ่ายบริหารที่ ผู้ร้องอ้างว่าละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนนั้น ได้เกิดขึ้นโดยผู้ร้องได้ใช้สิทธิขอเยียวยาผ่านช่องทางตาม รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ และฉบับ พ.ศ.๒๕๕๐ จนสิ้นสุดกระบวนการไปแล้ว ถือเป็นกรณีที่อยู่ติไปแล้วใน ช่วงเวลาภายใต้รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับดังกล่าว การที่ผู้ร้องจะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ ขอให้พิจารณาวินิจฉัย ข้อเท็จจริงซึ่งเกิดขึ้นและเป็นกรณีที่อยู่ติไปแล้วก่อนรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ ใช้ บังคับไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตาม รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ได้

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๐

การร้องขอตามมาตรา ๒๑๓ ต้องร้องขอแสดงให้เห็นว่าได้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพอย่างไร ลำพังแต่การร้องขอให้รัฐให้การสนับสนุนโครงการตามความคิดเห็นของผู้ร้อง ไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๑๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องทุกฉบับของผู้ร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจากการกระทำใด โดยเนื้อหาของคำร้องอ่านพอ เข้าใจได้เพียงว่าผู้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนให้การสนับสนุนการจัดทำโครงการตามความคิดเห็นของผู้ร้องเท่านั้น ไม่มีการกระทำใดที่เป็น การละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ ร้อง กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัยได้ และเมื่อมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัยแล้ว คำขออื่นย่อมเป็นอันตกไป

(คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๐ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๐

ร้องขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยอาศัยมาตรา ๒๑๓ ไม่ได้เพราะ รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้วในมาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๓๑ (๑)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ คุ้มครองอันสืบเนื่องมาจาก พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๗ (๑) จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ (๑) (๓) มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๘ หรือไม่อันเป็นกรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ใช้สิทธิในการยื่นคำร้องเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยการใช้สิทธิตาม มาตรา ๒๑๒ และการใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๒๓๑ (๑) ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ได้ (คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๐, ๘/๒๕๖๐, ๑๐/๒๕๖๐, ๑๒/๒๕๖๐, ๑๓/๒๕๖๐, ๑๘/๒๕๖๐ วินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกัน)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๐

ร้องขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยอาศัยมาตรา ๒๑๓ ไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้วในมาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๓๑ (๑)

ผู้ร้องอ้างว่าตนเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้ พ.ร.บ.ธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีบทบัญญัติหลายมาตราจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพโดยสุจริต และเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบริษัทรักษาความปลอดภัยในฐานะนิติบุคคลผู้ประกอบการธุรกิจรักษาความปลอดภัยและพนักงานรักษาความปลอดภัย จึง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ อันเป็กรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้สิทธิในการยื่นคำร้องเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะแล้วในมาตรา ๒๑๒ และมาตรา ๒๓๑ (๑) ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ได้

ข้อสังเกต – ดูเหมือนศาลรัฐธรรมนูญจะเริ่มสร้างแนวบรรทัดฐานให้การใช้ มาตรา ๒๑๓ ได้ต่อเมื่อไม่เข้าช่องทางการใช้สิทธิอื่นใดที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๐

ใช้มาตรา ๒๑๓ ร้องขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติไม่ได้ เพราะมีบทบัญญัติเฉพาะอยู่แล้ว

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่ากระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ หรือไม่อันเป็นกรณีการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๔๘ ประกอบมาตรา ๒๖๓ ได้บัญญัติกระบวนการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยกำหนดให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เสนอความเห็นดังกล่าวต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยหรือให้นายกรัฐมนตรีส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๓ ได้

(คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๖๐, ๑๑/๒๕๖๐ วินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกัน)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙ /๒๕๖๐

การขอให้วินิจฉัยว่าการตัดสินใจของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่อาจใช้มาตรา ๒๑๓ ได้ เพราะผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาคดีตามมาตรา ๑๘๘

ผู้ร้องอ้างว่าการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงอื่นที่นอกเหนือไปจากการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามหน้าที่และอำนาจของศาลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๘ โดยผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง แต่เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามหน้าที่และอำนาจของศาลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๓ ได้

(คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๐, ๑๖/๒๕๖๐, ๑๗/๒๕๖๐, ๒๐/๒๕๖๐ วินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกัน)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๖๐

การร้องตามมาตรา ๒๑๓ ต้องแสดงให้เห็นว่าสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้องถูกละเมิดอย่าง ลำพังเพียงแต่การที่มีการดำเนินการล่าช้ายังไม่เข้ามาตรา ๒๑๓

ผู้ร้องอ้างว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมอันเนื่องมาจากการที่ผู้ร้องได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการล่าช้าและไม่ถูกต้องตามขั้นตอนบางประการ อีกทั้งไม่แจ้งผลความคืบหน้าใด ๆ แก่ผู้ร้อง การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการล่าช้าทำให้พยานเอกสารต่าง ๆ อาจถูกทำลายลง ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การกระทำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใดที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้อง เพราะความล่าช้าในการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการที่ไม่ได้แจ้งผลความคืบหน้าให้ผู้ร้องทราบ มิใช่การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้อง ทั้งข้อที่ผู้ร้องอ้างว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไม่ถูกต้องบางประการนั้นก็มิใช่การกระทำที่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง กรณีจึง ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัยได้

สรุป

จากคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่มีการเผยแพร่ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ยังไม่ปรากฏว่ามีคดีใดที่ศาลรับคำร้องเข้าสู่การพิจารณาโดยอาศัยมาตรา ๒๑๓ แล้วมีการวินิจฉัย

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๒๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๙

ข้อ ๙. บริษัทเอปซี จำกัด เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายชื่น เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้นในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องซึ่งอยู่ระหว่างสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติของรัฐสภา นายชื่นให้ทนายความไปยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า นายชื่นได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ขอให้เลื่อนคดีไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า กรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญบทมาตราที่อ้าง ให้ยกคำร้อง และเมื่อคดีเสร็จการไต่สวน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา วันรุ่งขึ้นตอนเช้า นายชื่นไปยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องของนายชื่นในระหว่างสมัยประชุมเป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า กรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ที่จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ให้ยกคำร้อง วันเดียวกันตอนบ่าย นายชื่นไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าการที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องคดีของนายชื่นในระหว่างสมัยประชุมกับไม่ส่งข้อโต้แย้งของนายชื่นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม และมาตรา ๒๑๑

ให้วินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและประทับฟ้องของนายชื่นระหว่างสมัยประชุม กับไม่ส่งข้อโต้แย้งของนายชื่นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม และมาตรา ๒๑๑ หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของนายชื่นไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

จงคำตอบ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ที่ห้ามศาลพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุม มีเจตนารมณ์เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปร่วมประชุมรัฐสภาได้ตามหน้าที่ แต่การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ และในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจะมาศาลหรือไม่ก็ได้ การที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องในระหว่างสมัยประชุม จึงไม่เป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม

การส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ต้องเป็นการโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่กรณีตามคำร้องของนายชื่นเป็นการโต้แย้งว่าการดำเนินการกระบวนพิจารณาของศาลขัดต่อรัฐธรรมนูญ มิใช่ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ การที่ศาลชั้นต้นไม่ส่งข้อโต้แย้งของนายชื่นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยจึงไม่เป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ (เทียบคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๒)

การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นกรณีที่บุคคลซึ่งถูกละเมิดหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และต้องเป็นกรณีที่ไม้อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว แต่กรณีตามคำร้องของนายชื่นเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การดำเนินการกระบวนพิจารณาของศาลขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มิใช่ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจรับคำร้องของนายชื่นไว้พิจารณาวินิจฉัย (เทียบคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๓)

...ขอให้ทุกท่านโชคดีประสบความสำเร็จในการสอบ...

สุดท้ายนี้ท่านอาจารย์อริคมได้ให้ข้อสังเกตว่า ปัจจุบันกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตยังไม่ได้เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติ ส่วนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แม้ว่าจะได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว แต่ยังอยู่ในขั้นตอนนำขึ้นทูลเกล้าฯเพื่อลงทรงพระปรมาภิไธย หลังจากนั้นก็ต้องนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลบังคับเป็นกฎหมาย อาจจะมีผลใช้บังคับไม่ทันวันสอบ แต่ก็ควรดูตัวบทรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ด้วย ซึ่งก็มีอยู่ไม่กี่มาตรา สำหรับของท่านอาจารย์บรรศักดิ์สอน ควรให้ความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนคดีพิเศษที่น่าสนใจในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน เรื่องคดีมีข้อโต้แย้งว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็คือเรื่องราวของมาตรา ๒๑๒ ที่มักจะมาพร้อมกับมาตรา ๒๑๓ เรื่องคดีเกี่ยวกับพระราชกำหนดซึ่งคงจะมีประเด็นสำคัญในเรื่องผลของการตกไปของพระราชกำหนดกรณีรัฐสภาไม่อนุมัติกับกรณีศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น ส่วนเรื่องสิทธิและเสรีภาพก็คงต้องดูคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีประเด็นทันสมัย และควรดูข้อสอบเก่าด้วย จะได้ทราบว่าคุณลักษณะของข้อสอบเนติฯวิชานี้เป็นอย่างไร

...ขอให้ทุกท่านโชคดีประสบความสำเร็จในการสอบ...